

Дизајнерска реинкарнација на стариот отпад

„Трансфодизајн“ функционира на релација Барселона - Атина, а го чинат Нада Тозија-Узал, нејзиниот сопруг Факундо и Неда Тозија

Од нашиот дописник
МИРКИЦА ПОПОВИК

АТИНА - Дали дрвените палети на улица се само бескорисно ѓубре или основа за маса, тросед, па дури и лежалка? Завршува ли животот на еден фрижидер во моментот кога ќе се расипе неговиот грејач или мотор?

Архитектката Нада Тозија-Узал не мисли така. Низ нејзиното студио „Трансфодизајн“ во Барселона зафрлените велосипедски тркала стануваат шик дизајнерски ламби, еден стар фрижидер започнува нов живот како тросед, а неговите грејачи се трансформираат во фотелја. Оваа дизајнерска реинкарнација на стар мебел, електронски уреди или бела техника позната како апциклирање се смета за искачување едно скалило повисоко од рециклирањето во светот на екодизајнот. Апциклирањето е различен концепт од рециклирањето; додека рециклирањето подразбира фабричка преработка на еден предмет, при што неговата форма од корен се менува и се добива нов предмет. Апциклирањето, во суштина, е пренамена, односно му дава нов живот на еден производ, без целосно да се истопа, измени неговата форма.

Меѓу дизајнерите сè повеќе се распространува идејата дека рециклирањето не е доволно и следниот револуционерен чекор треба да биде креирање регенеративен дизајн при изработка на производите, односно размислување каква би можела да биде нивната употреба откако ќе го отслужат својот рок на траење. Во оваа насока се движат и студиото „Трансфодизајн“, кое функционира на релација Барселона - Атина. Креативниот дел го работат Нада и нејзиниот сопруг Факундо во Барселона, а маркетинг и продажбата од Атина ја води Неда Тозија.

Идејата за „Трансфодизајн“ се појавува додека Нада работи во архитектонско студио „Дистриото“ во Барселона.

„Студиото ‘Дистриото‘, кое го основавме со колеги од Мексико и од Белгија, беше замислено како типично студио за архитектура и ентериери. По извесно време, почнавме да размислуваме како може да воведеме и некои други техники во архитектурата, затоа што економската криза земаше замав и беше многу повеќе од јасно дека тешко ќе се добијат регуларни проекти. Отсекогаш ме интересирало како може да искористам делови или материјали за поинаква функција од онаа за која се наменети. Се одлучив да работам на развивање концепт и начин на работење кој го нареков трансфодизајн, односно трансформација и дизајн. Сакав да може да се промовира, од една страна, дизајн со трансформација, на пример, предмети, ѓубре, природни елементи, напуштени згради, а од друга страна, дизајнот да биде алатка со која ќе може да се предизвика некаква трансформација во поглед на животен стил, решавање социјални проблеми, урбани решенија“, посочува Нада Тозија-Узал. „Трансфодизајн“ се осамостојува во 2009 година и, како што ни објаснува таа, сега функционираат и како организација за промовирање и унапредување на концептот на апциклирање, но и како студио кое има своја линија на производи. Нивните работилници и производи се достапни на сајтот www.transfodesign.info.

„Идејата на „Трансфодизајн“ почетно беше да се организираат настани, работилници за да се промовира самиот концепт на работа отколку да работиме на наши производи. Сега сме активни на повеќе полиња. Од една страна, имаме комерцијален дел каде што продаваме наши дизајни, работиме проекти, организираме работилници за тим билдинг и мотивација за фирми и организации, а од друга страна, организираме настани наречени „trash investigejsh“, кои се non-profit и се насочени за промовирање на апциклирање и реупот-

Ламба од тркало од велосипед

Нада Тозија-Узал, Факундо и Неда Тозија

реба на производи“, вели Нада.

Додека креативните лаборатории на „Трансфодизајн“ зготвија цела кујна од материјали кои се сметаат за отпад, пренаменија стари автомобили во ладилници и фрижидери, а годинава од картон се изработуваа лулашки и фотелји. Покрај нивните настани, учествуваат редовно на неделата на дизајн во Валенсија, два пати на настанот „Миксер“ во Белград, презентираат редовно на Печа Куча во Шпанија, а биле дел и од дизајнерскиот настан „Брандери“ и форумот за екодизајн во Барселона. Учествувале и на атинскиот фестивал за урбана уметност „ReMap“. Една од позначајните соработки е онаа со „Хајнекен“, кои го спонзорирале нивниот настан за изработка на кујни од отпад, при што биле изработени и троседи и кујни од различни промотивни материјали на компанијата, а во нивното портфолио стои и работилница за тим-билдинг организирана за познатиот моден бренд „Дезигуал“.

Преку нивната работа целат многу подалеку од

Најпопулярното парче мебел на студиото, троседот од фрижидер „Menage a trois“

само трансформација на стари предмети, се обидуваат да придонесат и за трансформирање на општествената и корпоративната свест. „Целата политика на големите корпорации кои произведуваат бела техника или електронски уреди се базира на принципот ‘употреби и фрли‘. Затоа имаат толку ниски цени и диверзитет на пазарот, ги интересира повеќе да се купува и конзумира за да добијат поголем профит. Веќе ретко некој размислува дека може да седне и да поправи некаков расипан уред или, пак, да повика мајстор. Се оди со ставот дека новото е поевтино од поправката. Ние сакаме да воведеме некаков тип политика и кај произведувачите, на пример, наместо искористените производи да одат во ѓубре, да размислат каква може да биде нивната понатамошна примена, идна поинаква функција. На пример, од стар фрижидер направивме кауч. На овој начин правиме нов производ кој добива уште години живот, независно од тоа дали му се расипал моторот или е надвор од мода. Идејата не е само да се направат неколку производи и да се продадат, туку малку повеќе да се развие свеста и кај потрошувачите и кај произведувачите“, коментира Нада.

Процесот на изработка на производите оди малку обратно од вообичаеното. Не тргнуваат од замислата за одреден предмет, па потоа да го бараат соодветниот материјал, туку гледаат што може да направат од материјалите кои ги имаат. Таков е примерот со нивниот најпопуларно и медиумски најпубликувано парче мебел, троседот од фрижидер наречен „Menage a trois“, кој овој септември беше објавен и во германската публикација за архитектура и дизајн „Green design“.

„Стариот фрижидер ни стоеше одреден период

Работилницата во Атина

споивме со палети и излезе интересна фотелја. Така беше и со ламбите од тркало од велосипед, кои беа интересни затоа што поминаа најмал процес на измена и преработка“, посочува Нада. Таа вели дека размислуваат како да се искористи секој дел од отпадот, но е неизбежно крајниот дизајн да изгледа „убав за око“, затоа што луѓето и, покрај сè, нема да се откажат од идејата да поседуваат нешто кое има интересен дизајн. „Мора да се внимава и на естетскиот аспект. Гледаме сè што правиме да исполнува естетски и квалитативни услови. Сакам работите да бидат почисти, поминималистички, да нема нафрлани нови предмети, но и процесот на изработка да биде колку што е можно поеколошки“.

Од најобично садење вреќе во стари канти од сирење наместо во саксии до изработка на тресиди од преполовен автомобил или фрижидер, поставување вреќи од кафе наместо перничкиња во кафулињата, изработка на лежалки за плажа или цели каучи од палети, свесниот екодизајн и апциклирањето земаат сè поголем замав во светот. Ова повидливо будење на еко-свеста и реупотребата на стари уреди Нада го гледа како позитивна последица од економската криза.

„Луѓето сега не се толку расположени да фрлаат како пред две-три години. Тоа се забележува значително во Шпанија, која е економски стабилна да речеме последниве две децении. Луѓето фрлаа речиси нов мебел, едноставно затоа што им здодеал. Степен на конзумеризам што ве вади од кожа. Во такви моменти доколку подобро побарате, можело да добиете одличен мебел без да потрошите ни евро. Сега се забележува дека луѓето повеќе размислуваат поради поинаквите услови, многумина ненадејно останала без работа, државната помош за невработените се намалува, кредитите, исто така, се намалени. Така што кога мора да го стегнете економски ременот, станувате повесни дека можеби нема потреба нешто што е речиси ново да се фрли и да се купи нешто ново“, коментира Нада.

Трансформација на „Парамитијас“

Во насока на трансформација на општествената свест преку дизајн беше и работилница на „Трансфодизајн“ за метаморфоза на запустената улчица „Парамитијас“ во населбата Керамикос на фестивалот за урбана уметност „ReMap4“. Фестивалот преку поставување изложби во напуштени неокласични згради во населбите-сеништа, Керамикос и Метаксургио околу еден месец им даде нов живот и на овие заборавени, некогаш импресивни, зданија и квартави во атинскиот центар. На работилницата за само два дена со помош на 15 студенти и мал куп

„отпад“ од палети, гајби, стари гуми и пивски буренца, „Парамитијас“ беше трансформирана во поживо катче. Старите дрвени палети беа трансформирани во паркинг за велосипеди, клупи и мала градина, гајбите се сега кошници за отпадоци и рециклирање, бидејќи целата улица немаше ниту една кошница, буренцата од пиво станаа клацкалки и старите гуми лулашки за децата од улчицата. Улчицата која четири дена претходно не нудеше ништо освен правливи жардиниери сега нуди неколку одвоени простори за социјализација на жителите.

Книжевен фестивал во Загреб посветен на македонски автори

Денеска и утре во Загреб ќе се одржи книжевниот фестивал „Ревииа на малите книжевности“, кој оваа година е посветен на современите македонски автори. Фестивалот се одржува по деветти пат и е концептиран како презентирање на десет македонски автори кои се веќе афирмирани, но во Хрватска сè уште не им е објавена книга.

Изборот на авторите го направи Венко Андоновски, а на

фестивалот ќе бидат претставени: Владимир Мартиновиќ, Калина Малеска, Јовица Тасевски-Етернијан, Снежана Младеновска-Ангелков, Звонко Танески, Жарко Кујунџиски, Румена Бужаровска, Игор Крајчев, Андреа Јанковски и Иван Антоновски. На фестивалот ќе биде промовирана и публикација со избрани дела од македонските автори, преведени на хрватски јазик.

Концерт на студентите од ФМУ

Во рамките на фестивалот „Златна лира“, вечерва во концертната сала на Факултетот за музичка уметност во 20 часот ќе се одржи концерт со студентите на вокално-инструменталниот на ФМУ.

Ќе настапат: Билјана Камчева - флејта, Стефан Волчевски - гитара, Ана Велиновска - пијано, Горѓи Петровски - виолина, Антонио Насевски - фагот, Горѓана Стојановска - пијано, Јована Трајчева - пијано, Маја Божиновска - пијано, Тихомир Јакимовски - бас, Стефани Стефановска - пијано, Сара Панчевска - виолина, Сара Пројковска-Николовска - пијано, Димитар Михајловски - виолина и Трио хармоники во состав: Љупчо Колевски, Горѓе Кириќ, Трајче Гогов.